

Змістовий модуль I

Сутність банку

Тема 1. Сутність банку та банківської діяльності

Міжпредметні зв'язки: Економічний аналіз; економічна інфраструктура; суть, призначення та роль фінансової інфраструктури; складові фінансової інфраструктури; інструментальна наповненість фінансової інфраструктури; банківська система як інституційна складова фінансової інфраструктури; фінансові компанії – елементи фінансової інфраструктури; страхові компанії та недержавні пенсійні фонди; біржі як суб'єкти обслуговуючої фінансової інфраструктури; суб'єкти інформаційного забезпечення функціонування фінансової інфраструктури.

Мета лекції

Метою лекції є засвоєння теоретичних знань щодо сутності банку та банківської діяльності.

План лекції (навчальні питання):

- 1.1. Історичні аспекти побудови банківських систем.
- 1.2. Сутність та функції банку.
- 1.3. Види банків.
- 1.4. Банківські об'єднання, їх характеристика, мета створення та особливості діяльності.

Рекомендована література [1,2,4,6,8,9].

Навчальне обладнання, ТЗН, презентація тощо: навчальне обладнання.

1.1. Історичні аспекти побудови банківських систем

Слова, що були схожі за звучанням зі словом bank та позначали різні поняття зі сфери грошового обігу, ввійшли до більшості європейських мов практично одночасно – в епоху швидкого розвитку торгівлі в середньовічній Європі, яка тоді ще не знала сучасного поділу на національні держави.

Словом *bancheri* в Генуї в XII ст. називали міняйла, а стіл, на якому він розкладав свої монети, називався *banco*. Старофранцузьке слово *banque* та італійське *banca* декілька сотень років тому означали одне й те саме – "лавка міняйли". Слова *banquier* та *bankier* у французькій та німецькій мовах позначають власника капіталу, що має можливість одноосібно визначати стратегію і тактику використання фінансових ресурсів.

Виникнення банків і банківської справи історично пов'язано з потребою ринку в посередницькій діяльності з розміну та обміну цінностей, що виконували функцію грошей при обмінних та торговельних операціях. Потреба в розвитку банківських послуг посилювалась одночасно з розвитком і розширенням торгівлі. Поява грошей як універсального товару перетворила примітивний механізм бартерного обміну в обіг

товару через операції купівлі-продажу. Між виробником товару та його споживачем почали виникати різні посередники. На окремих етапах розвитку та розширення ринку посередниками виступали, з одного боку, перекупники, купці або система торговельних послуг, а з іншого — міняйли, банкіри та фінансово-кредитна система.

У Стародавній Греції банкірів називали "трапезитами". Більшість із них за походженням були іноземцями та рабами-вільновідпущениками, які згодом ставали громадянами. Характерною особливістю ведення банківських операцій того часу був низький розвиток їхнього юридичного оформлення. У суді велике значення мали репутація і слово банкіра, а також зізнання свідків. Трапезити здійснювали обмін монети, приймали вклади, проводили безготівкові розрахунки, надавали кредити під заставу рухомого та нерухомого майна. Середній процент за позику становив 10—20 %.

Держава не втручалася у діяльність трапезитів, майже не регулювала розмір процентів і не користувалася послугами приватних банкірів. Державними банками були храми. Вони залучали вклади, надавали довгострокові кредити, проводили операції з державними коштами. Храми були надійним місцем для збереження цінностей. Злодії боялися Бога і, з поваги до вівтаря, не грабували. Вклади, недоторканність яких гарантувалася шанобливим ставленням до релігії, перетворили знамениті грецькі храми (Дельфійський, Делоський, Самоський, Ефеський) у своєрідні банківські установи. У храмі Артеміди в Ефесі накопичувалися вклади з малоазійського узбережжя, а в храмі Аполлона в Дельфах концентрувались вільні грошові кошти всієї європейської Греції.

Перші банкіри зрозуміли, що накопичені грошові багатства можна віддати в тимчасове користування або самостійно відкривати торговельні та ремісничі підприємства, маючи від них значну користь. Насамперед, вони почали видавати кредити під заставу. Заставою при цьому були кораблі, товари, а в деяких випадках — будинки, дорогоцінні речі та навіть люди (раби). Отже, почали здійснюватися перші операції зі залучення капіталу, а потім і розміщення його з певною вигодою.

Стародавній Рим запозичив банківську справу в Греції. Банкіри обмінювали та перевіряли монети, приймали вклади, видавали кредити, проводили безготівкові розрахунки. В їхню діяльність активно втручалася держава. Операції, а також грошові розрахунки здійснювалися у Стародавньому Римі менсаріями.

Характерними ознаками ведення банківництва у Стародавньому Римі були високий рівень організації діловодства та детальна правова регламентація банківських операцій. Римським банкірам приписують введення в економічну науку понять "дебет" і "кредит", використання прибутково-видаткової та головних книг, надання їх як доказів у суді.

Жвава торгівля стала основним чинником відродження банківської справи в IX ст. Банківські операції здебільшого провадили торговельні дома, утворені в містах Північної Італії. Вони не тільки обслуговували внутрішній ринок, а й надавали кредити королям і великим феодалам усіх європейських країн.

Попередниками банків в Італії були середньовічні міняйли — представники грошового капіталу; вони приймали грошові вклади купців і спеціалізувались на обміні грошей різних міст і країн. Із часом міняйли стали використовувати ці вклади, а також власні гроші для надання кредитів та отримання процентів, що означало перетворення міняйлів у банкірів.

У XVI—XVII ст. купецькі гільдії деяких міст (Венеції, Генуї, Мілана,

Амстердама, Гамбурга, Нюрнберга) створили спеціальні жиробанки для здійснення безготівкових розрахунків між своїми клієнтами-купцями. Жиробанки вели розрахунки між клієнтами в спеціальних грошових одиницях, виражених у певних вагових кількостях благородних металів. Свої вільні грошові кошти жиробанки надавали в кредит державі, містам і привілейованим зовнішньоторговельним компаніям.

В Англії банківська система виникла в XVI ст., причому перші банкіри вийшли із майстрів-золотарів чи купців. Польсько-Литовська держава, а згодом і Річ Посполита не мали банківської системи в сучасному розумінні цього поняття. Але кредитні відносини, які є необхідним підґрунтям розвитку економіки, в XIV—XV ст. уже перебували на досить високому рівні розвитку. Окремо існувало християнське та єврейське банківництво.

У XVI ст. у Польщі паралельно з економікою розвивався й централізований кредит. Ломбардні операції здійснювали переважно єврейські фінансисти, яким найчастіше доводилося мати справу з християнським населенням. У XVII ст. існували установи, де укладали кредитні угоди.

Кредитні відносини на польських землях у XVII ст. були децентралізованими. Водночас у сільській місцевості, де позичкові каси забезпечували потреби громади в грошах і зерні, вони розвивались досить активно. У містах великими капіталами оперували загальні банки, створені європейською спільнотою. XVII ст. стало періодом концентрації банківських капіталів у Польщі та їх проникнення в міжнародну економіку.

У Київській Русі також існували досить розвинені кредитні відносини, які охоплювали вітчизняних та іноземних купців та державну скарбницю.

Аби уникнути суперечок та обмеження рівня процентів, у збірнику законів "Руська Правда" були статті, які регламентували відповідні положення. Просте населення обслуговували лихварі-євреї.

На українських землях формування банківської системи пов'язують із появою мережі установ Державного банку Російської імперії. У 1860 р. його контори відкрили в Києві, Харкові, Одесі, а також відділення у Полтаві.

Сформована фінансово-кредитна система України XIX — початку XX ст. охоплювала: державні, іпотечні, акціонерні, приватні, сільські, міські, громадські банки, товариства взаємного кредитування, позичково-ощадні каси, ломбарди.

За часів СРСР суттєвого розвитку банківської справи не відбулося. Причина — повна підконтрольність банків державі.

Після проголошення незалежності в Україні було створено дворівневу банківську систему, що спричинило стрімкий розвиток недержавних (комерційних) банківських установ. Водночас банки почали швидкими темпами нарощувати спектр фінансових послуг, щоби привабити нових клієнтів. Саме в останні десятиліття з'явилися міжнародні грошові перекази, виплата зарплати за допомогою пластикових карток тощо.

Сучасні банки відіграють важливу роль у суспільстві. Вони:

- 1) забезпечують передачу грошового капіталу зі сфер накопичення у сфери використання;
- 2) завдяки банкам діє механізм розподілу та перерозподілу капіталу за сферами і видами діяльності;
- 3) забезпечують економію суспільних витрат обігу;
- 4) раціоналізацію всіх процесів обігу товарів і капіталів;

5) сприяють подальшому зростанню концентрації виробництва та капіталу;
6) через банки мобілізуються великі капітали, необхідні для інвестицій, розширення виробництва тощо.

Роль банків суттєво змінюється в умовах подальшого розвитку ринкової економіки. Вони стають надзвичайно важливими суспільними інституціями, від діяльності яких значною мірою залежить економічне благополуччя держави, країни загалом і кожної людини зокрема. Функції банків усе більше виходять за межі простого фінансово-кредитного посередництва. Вони стають важливим механізмом проведення державної грошово-кредитної політики, а через неї – впливу на всі основні економічні процеси в суспільстві.

Нині банки перетворилися на "фінансові супермаркети", які пропонують широкий спектр послуг для юридичних і фізичних осіб – від обміну валют до кредитування гігантів української промисловості.

1.2. Сутність та функції банку

В економічній літературі відсутнє однозначне трактування поняття «банк», а також його ролі на фінансовому ринку й місця в економічному процесі. Це обумовлено розмаїттям фінансових посередників, а також спектром операцій, які вони проводять у своїй господарській діяльності для задоволення потреб суб'єктів економічних відносин.

В Україні з 2001 року згідно закону України «Про банки і банківську діяльність» поняття «банк» визначали як юридичну особу, яка має виключне право на підставі ліцензії Національного банку України здійснювати у сукупності такі операції: по залученню та розміщенню вкладів фізичних та юридичних осіб від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб». Але слід відмітити, що із набуттям чинності Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо регулювання діяльності банків» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, N 36, ст. 362), визначення терміну «банк» викладено в такій редакції:

«Банк — юридична особа, яка на підставі банківської ліцензії має виключне право надавати банківські послуги, відомості про яку внесені до Державного реєстру банків» - {Визначення терміна в редакції Закону N 3024-VI (3024-17) від 15.02.2011}

Отже, сучасний банк – це універсальне фінансове підприємство, що здійснює професійне управління грошовими ресурсами суспільства й виконує відповідні специфічні функції в економіці на законній підставі та під юрисдикцією державних органів, що забезпечують регулювання та контроль банківської діяльності.

Метою діяльності банку як комерційної установи є одержання максимального прибутку за мінімізації ризиків.

В основу платіжно-розрахункової функції покладено посередництво банків при платежах та розрахунках. Виступаючи посередниками, банки беруть на себе виконання таких операцій, як прийняття грошей від клієнтів та їх виплата, зберігання готівкових коштів, зарахування коштів за переказами на відповідні банківські рахунки, здійснення безготівкових платежів за дорученнями клієнтів, виконання платіжно-розрахункових операцій за банківськими пластиковими картками, дорожніми чеками тощо. Ця функція є дуже вигідною та корисною для підприємців, оскільки дозволяє скорочувати

витрати на утримання штату касирів, бухгалтерів, охорони, спеціального транспорту тощо. Здійснення безготівкових розрахунків через електронну систему платежів дозволяє істотно скоротити тривалість фінансово-господарського обігу та значно зменшити рівень невиробничих витрат обігу.

Ощадно-капіталотворча функція полягає у залученні тимчасово вільних ресурсів суспільства, зокрема, в мобілізації грошових доходів і заощаджень та перетворенні їх у реально діючий капітал. Як підприємства, так і домашні господарства при одержанні грошових доходів окрему їх частину спрямовують на накопичення з метою забезпечення подальших великих витрат. Ці доходи та заощадження, якщо вони не задіяні в грошовому кругообігу, становлять так званий мертвий скарб.

Банки акумулюють грошові доходи та заощадження у вигляді різноманітних депозитів, вкладів, перетворюючи їх у позиковий капітал шляхом його надання у тимчасове користування зацікавленим суб'єктам господарювання та домашнім господарствам на відповідних умовах.

З попередньою тісно пов'язана кредитно-інвестиційна функція. База функціонування кредитно-інвестиційних відносин — тимчасове вивільнення грошових ресурсів та поява тимчасової потреби в них. Відхилення фактичної потреби господарюючих суб'єктів в обігових коштах від їх наявності залежать від багатьох чинників, зокрема: сезонності виробництва, характеру продукції та використовуваної сировини, співвідношення між тривалістю виробництва та тривалістю обіговості продукції, коливань цін на неї тощо. Водночас у разі безпосереднього надання вільних грошових коштів їх власниками в позику підприємцям виникають суттєві ускладнення. Розміри пропозиції вільних грошей далеко не завжди відповідають розмірам попиту на позиковий капітал. Строки вивільнення фінансових ресурсів у їх власників також можуть не збігатися зі строками, впродовж яких ці ресурси потрібні позичальникам. Тому саме банки, мобілізуючи ресурси різних розмірів та різної строковості повернення, мають можливість заповнювати тимчасову нестачу коштів в одних суб'єктах господарювання за рахунок тимчасового їх надлишку в інших, причому в необхідних сумах і на потрібні строки.

1.3. Види банків

Для обслуговування потреб ринкової економіки необхідне функціонування різних видів банків. У загальному банківські установи класифікують за такими ознаками:

1. За формою власності:

- державні (унітарні, засновані на принципах єдиновладдя);
- з колективною формою власності - акціонерні товариства публічного (відкритого) типу;
- кооперативні.

Державний банк (в Україні - це Ощадний банк і Експортно-імпортний банк) засновується за рішенням Кабінету Міністрів України після отримання позитивного висновку Національного банку України. Статутний капітал державного банку формується із коштів Держбюджету.

Кооперативний банк створюється групою осіб для самозабезпечення

фінансовими послугами – це організаційна форма взаємодопомоги у фінансовій сфері, що діє за кооперативними принципами. Мінімальна кількість учасників такого банку, що діє в межах області, - 50 осіб. Статутний капітал цього банку складається із пайових внесків усіх учасників.

2. За колом операцій, що виконують:

- універсальні;
- спеціалізовані - ощадні, інвестиційні, іпотечні та ін.

Універсальні банки виконують широкий спектр операцій та надають різноманітні послуги своїм клієнтам. В Україні більшість комерційних банків можна вважати універсальними, бо майже всі вони мають потенційні юридичні можливості для впровадження всіх банківських продуктів і залучення до обслуговування різних типів клієнтів.

У країнах із розвинутою ринковою економікою дуже помітна деталізація і диференційність банків залежно від спеціалізації з обслуговування конкретного типу клієнтури.

Згідно з банківським законодавством України, банк набуває статусу *спеціалізованого* банку в разі, якщо більше 50 % його активів є активами одного типу. Банк набуває статусу спеціалізованого ощадного банку в разі, якщо більше 50 % його пасивів є вкладками фізичних осіб.

Спеціалізованим банкам (за винятком ощадного) забороняється залучати вклади (депозити) від фізичних осіб в обсягах, що перевищують 6 % капіталу банку.

До банків із *клієнтською спеціалізацією* належать *кооперативні банки*, в яких основними засновниками і переважними клієнтами є кооперативи. Зокрема, функціонують біржові банки, які обслуговують операції біржових структур; *страхові* – страхових інститутів і т.д.

Банки із галузевою спеціалізацією обслуговують переважно юридичних та фізичних осіб у межах певного виду діяльності. Рівень спеціалізації галузевих банків значною мірою залежить від сфери їх діяльності, а також особливостей господарської діяльності галузевої клієнтури, що можуть бути пов'язані зі сезонними чи іншими процесами. Характерними представниками банків із галузевою спеціалізацією є Промінвестбанк, Укрсоцбанк, Легбанк, Енергобанк, банк "Надра", Автозавбанк, Укрнафтогазбанк та ін.

Функціональна спеціалізація полягає у тому, що банки виконують переважно вузьке коло спеціалізованих операцій. Це – інвестиційні, інноваційні, ощадні, іпотечні, облікові, депозитні, земельні, поштово-пенсійні, промислові, агропромислові, біржові, лізингові, торговельні, експортно-імпорتنі. Функціональна спеціалізація принципово впливає на характер діяльності банку, визначає особливості формування активів і пасивів, а також специфіку роботи з клієнтурою.

Інвестиційні та інноваційні банки спеціалізуються на акумуляції тимчасово вільних грошових коштів на тривалі строки (у тому числі через облігаційні позики) та наданні довгострокових кредитів.

Ощадні банки спеціалізуються на кредитуванні населення за рахунок залучення невеликих за розмірами строкових депозитів.

Іпотечні банки здійснюють кредитні операції на тривалий строк, здебільшого під заставу нерухомості. Значна частка їхніх пасивів формується за рахунок власного капіталу та капіталу, мобілізованого за допомогою випуску іпотечних облігацій.

Облікові та депозитні банки історично спеціалізуються на здійсненні

короткострокових депозитних і кредитних операцій. Тому серед їх активних операцій переважають кредитні та облікові операції з комерційними векселями, а серед пасивних — операції, пов'язані зі залученням тимчасово вільних грошових коштів у формі депозитів на вимогу.

В Україні функціональна спеціалізація комерційних банків ще недостатньо розвинута. Поки що єдиним банком з інвестиційною спеціалізацією вважається Укрінбанк. Тому актуальною залишається проблема створення інвестиційних, інноваційних, іпотечних та інших спеціалізованих банків.

Відомими банками з функціональною спеціалізацією є Ощадний Банк України, Укресімбанк. У пасиві Ощадбанку близько 90 % — це кошти фізичних осіб, а активні операції в основному спрямовані на споживче кредитування. Укресімбанк обслуговує переважно зовнішньоекономічну діяльність клієнтів. Функціональна спеціалізація названих банків не заважає їм виконувати інші операції, притаманні універсальним банкам.

3. За походженням капіталу розрізняють банки:

- з вітчизняним капіталом;
- за участю іноземного капіталу;
- зі 100-процентним іноземним капіталом.

4. За територіальною ознакою банки бувають:

- міжнародні — обслуговують клієнтів у різних країнах;
- міжрегіональні (національні) — функціонують у межах однієї країни;
- регіональні (місцеві) — обслуговують певний регіон країни.

6. Залежно від наявності філій комерційні банки можна класифікувати на багатofilійні, малофілійні, безфілійні.

8. За фінансовим становищем банки поділяють на: стійкі (стабільні), проблемні, кризові та банкрути.

1.4. Банківські об'єднання, їх характеристика, мета створення та особливості діяльності.

Банки мають право створювати банківські об'єднання таких типів;

- 1) банківська корпорація;
- 2) банківська холдингова група;
- 3) фінансова холдингова група.

Банки можуть бути учасниками промислово-фінансових груп із дотриманням вимог антимонопольного законодавства України.

Порядок створення банківських об'єднань в Україні регулюється Законом України "Про банки і банківську діяльність".

Банківські об'єднання створюються за попередньою згодою Національного банку України та підлягають державній реєстрації шляхом внесення відповідного запису до Державного реєстру банків.

Порядок отримання дозволу на створення банківського об'єднання та порядок його державної реєстрації встановлюються Національним банком України.

Банк може бути учасником лише одного банківського об'єднання. Учасники банківського об'єднання перед своєю власною назвою вказують назву банківського об'єднання.

Банківське об'єднання зобов'язане публікувати в офіційних друкованих виданнях

— газеті "Урядовий кур'єр" або "Голос України" інформацію про створення банківського об'єднання за визначеною Національним банком України формою, про зміни в ньому та про припинення його діяльності, а також консолідовану звітність за обсягами та за формою, встановленими Національним банком України.

Учасники банківського об'єднання несуть відповідальність за зобов'язаннями інших його учасників відповідно до укладеного між ними договору.

Банківське об'єднання ліквідується за рішенням його учасників або з ініціативи Національного банку України за рішенням суду в разі, якщо діяльність такого банківського об'єднання суперечить антимонопольному законодавству України або загрожує інтересам вкладників банків чи стабільності банківської системи. Ліквідація банківського об'єднання не припиняє діяльності банків — його учасників.

Розглянемо порядок створення окремих типів банківських об'єднань.

1. **Банківська корпорація** — це юридична особа (банк), засновниками та акціонерами якої можуть бути виключно банки. Банківська корпорація створюється з метою концентрації капіталів банків — учасників корпорації, підвищення їх загальної ліквідності та платоспроможності, а також забезпечення координації та нагляду за їх діяльністю.

Банківська корпорація підлягає реєстрації у Національному банку України та заноситься до Державного реєстру банків. Статутний капітал банківської корпорації повинен відповідати загальним вимогам Національного банку України щодо статутного капіталу новостворюваного банку.

Вимоги Національного банку України щодо надання банківській корпорації ліцензій на виконання окремих операцій встановлюються на рівні загальних вимог для банків, виходячи з розміру консолідованого капіталу.

Установчий договір та статут корпорації мають включати положення щодо забезпечення виконання корпорацією та її членами своїх фінансових зобов'язань і відповідальності за результати сумісної діяльності з метою забезпечення інтересів кредиторів та вкладників.

Перелік централізованих функцій може бути розширений за згодою банків — членів корпорації. Передача повноважень щодо централізованого виконання зазначених вище функцій від банків-членів до банківської корпорації повинна бути зафіксована як у статутах банків — членів корпорації, так і в статуті самої банківської корпорації.

Банківська корпорація виконує функції розрахункового центру для банків — членів корпорації і не веде безпосереднього обслуговування клієнтів — фізичних та юридичних осіб (крім банків та інших фінансових установ). Усі банки — члени корпорації виконують свої розрахунки та платежі (як у національній, так і в іноземних валютах) виключно через свої кореспондентські рахунки, відкриті в Національному банку України або безпосередньо у банківській корпорації.

Банки, що ввійшли до банківської корпорації, зберігають свою юридичну самостійність у межах, обумовлених їх статутами та статутом банківської корпорації. Банки, що ввійшли у банківську корпорацію, не можуть входити до інших банківських об'єднань, крім як за згодою корпорації (виняток — участь у професійних асоціаціях, створених не на комерційних засадах). Банки, що ввійшли до банківської корпорації, повинні в усіх своїх документах, укладених угодах тощо вказувати свою належність до корпорації.

2. **Банківська холдингова група** — це банківське об'єднання, до складу якого

входять виключно банки.

При цьому, материнському банку банківської холдингової групи має належати не менше 60 % акціонерного (пайового) капіталу або голосів кожного з інших учасників групи, які є його дочірніми банками. Своєю чергою, дочірній банк не має права володіти акціями материнського банку.

Банківські холдингові групи дозволяється створювати лише за умови, що угода про їх створення передбачає покладання на головний банк групи додаткових організаційних функцій стосовно банків — членів групи, а також створення системи управління спільною діяльністю.

Материнський банк банківської холдингової групи відповідає за зобов'язаннями своїх членів у межах свого внеску в капіталі кожного з них.

Банківський нагляд за діяльністю банківської холдингової групи здійснюється на індивідуальній та консолідованій основі.

3. **Фінансова холдингова група** має складатися переважно або виключно з установ, що надають фінансові послуги, причому серед них має бути щонайменше один банк, і материнська компанія має бути фінансовою установою.

Материнській компанії, як правило, належить більше 50 % акціонерного (пайового) капіталу кожного з учасників фінансової холдингової групи.

Материнська компанія фінансової холдингової групи при здійсненні своєї діяльності з управління та координації діяльності його членів установлює відповідні правила, що є обов'язковими для членів фінансової холдингової групи. Вона відповідає за зобов'язаннями своїх членів у межах свого внеску в капітал кожного з них, якщо інше не передбачено законом або угодою між ними.

З метою захисту та представлення інтересів своїх членів, розвитку міжрегіональних та міжнародних зв'язків, забезпечення наукового та інформаційного обміну та професійних інтересів, розробки рекомендацій щодо банківської діяльності банки мають право створювати неприбуткові спілки чи асоціації.

Банківські спілки та асоціації не мають права займатися банківською чи підприємницькою діяльністю і не можуть бути створені з метою отримання прибутку.

Асоціація (спілка) банків є договірним об'єднанням банків і не має права втручатися у діяльність банків – членів асоціації (спілки).

Для сприяння розвитку банківської системи України, представництва інтересів своїх членів в органах державної влади та управління, захисту прав банків, забезпечення зв'язків з громадськістю створена Асоціація українських банків (АУБ), Це недержавна, незалежна, добровільна, некомерційна організація, що об'єднує банки та банківські об'єднання.

Діяльність АУБ спрямована на вирішення питань нормативного регулювання та контролю за банківською діяльністю з боку НБУ, формування банківського законодавства, консолідації банківської системи, захисту інтересів банків, особливо в кризових ситуаціях.

Підвищення надійності роботи банків та інших учасників фінансового ринку потребує створення системи інформаційного захисту банківської діяльності, до яких належать створення в Україні реєстрів, які надають можливість отримати інформацію щодо свого позичальника, належного йому майна, виконання ним зобов'язань. Серед них планується створити протягом кількох років Комерційний реєстр, Реєстр обтяжень, Реєстр судових рішень, що не містять державної таємниці, та інші реєструючі установи. До таких інформаційних установ належать також рейтингові агентства та

кредитні бюро.

Нормативне регулювання діяльності банків з боку НБУ — один із найважливіших аспектів функціонування банківської системи. АУБ у цьому процесі є активним посередником між першим та другим рівнями банківської системи. Співпраця АУБ з НБУ є постійним процесом, який можна розглядати у двох аспектах:

- 1) участь у підготовці нормативних документів НБУ;
- 2) зворотна реакція на вже прийняті рішення, що блокують окремі напрями роботи банківської системи.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Охарактеризуйте історичні передумови створення банків і банківської системи.
2. Розкрийте сутність поняття «банк», в тому числі трактування терміну згідно із Законом України «Про банки і банківську діяльність»?
3. Чому банки відіграють ключову роль серед інших фінансових посередників?
4. Які функції виконують комерційні банки?
5. Наведіть критерії класифікації видів банків?
6. Які існують вимоги до створення й функціонування спеціалізованих банків згідно Закону України «Про банки та банківську діяльність»?
7. Розкрийте відмінності різних видів банківських об'єднань.